

בלבבי משכן אבנה

לאנשים שרוצים להתקדם בחיים

מוצא אך ספר מעניין עבורו. ספרי הרפואה אינם מדברים אליו, רובם בשפה שהוא כלל לא מכיר... הוא מוסיף להביט במדפים, ולהפתעתו - נתקל בספר בעל גוון יהודי, ספר הנראה כספר קודש של ממש, כמו נגזר מאחד מבתי הכנסיות בבני ברק והובא עד הנה...

הוא מוציא את הספר כשרעד קל בידיו, ולהפתעתו הרבה - אכן כן, זהו ספר תורני לחלוטין, 'קדושת עיניים' שמו, אותו חיבר המשפיע הגה"צ רבי אהרן טויסיג שליט"א. לרגע הרגיש 'בבית' - ספר כמו הספרים המוכרים לו, וברגע הבא - הופתע ונדהם: איך הגיע הספר הזה לכאן?! מניין התייצב ספר כזה במקום כזה?! מה העמיד את ספר 'קדושת עיניים' בטבורה של ספריה רפואית בביתו של פרופסור נודע?!

הוא ממשש את הספר שוב ושוב, וליבו מסרב להאמין. בטבורה של עיר נכרית כמעט לחלוטין, בסוף העולם ממש - דווקא כאן ספר יהודי קדוש בשם 'קדושת עיניים'?! - איך הגיע הספר הזה לכאן?!

דקות ארוכות עמד נכחו נדהם, הביט אנה ואנה, מנסה למצוא אולי יש כאן ספר נוסף שישפוך אור על התעלומה, אפס, כי היה זה ספר יהודי בודד, בספריה עתירת ספרים רפואיים. פלא פלאות - מה מחפש כאן ספר כזה?!

לנוכח השעה המאוחרת, הבין ר' יצחק כי פיתרון התעלומה יוכל להיוודע רק בבוקרו של יום, כשישוחח עם מארחו הנחמד ויפרוש את תמיהתו בפניו. בינתיים, לקח את הספר ועיין בו קלות עד שנרדם. כשהתעורר בבוקר ולאחר שהתפלל והחל לעסוק בנושא שלשמו הגיע הנה, שב לבית מארחו וגילה כי בעל הבית בבית.

מארחו בירכו בשלום לבבי והתעניין אם הוא צריך עזרה, אך העזרה הדרושה ביותר לר' יצחק - היתה פיתרון התעלומה הפלאית מאמש... הוא התנצל קלות ושאל בתמיהה עצומה: 'אינני מבין וסליחה על השאלה. הספר הזה הוא ספר קודש! מנין הגיע הנה ומה הוא מחפש כאן בין הספרות הרפואית העניפה?'

הפרופסור המארח חיך קלות והשיב: 'תשמע, אם מצאת את זה במדפי ספרי הרפואה, כנראה שזה ספר רפואה...' - אמר, מגלה טפח ומסתיר טפחיים...

'מה? - התבלבל ר' יצחק. 'לא הבנתי? זה? ספר רפואה? היתכן?! זה ספר קודש, פרופסור!' 'לא ולא! - חיך שוב הפרופסור מבעד לשפמו,

(המשך הסיפור בעמוד ז')

סיפור ולקחו

בפרשתינו: פירש רש"י (במדבר ו, ב) למה נסמכה פרשת נזיר לפרשת סוטה, לומר לך שכל הרואה סוטה בקלקולה זייר עצמו מן היין, שהוא מביא לידי עבירה. וידועים דברי המסילת ישרים (פרק יג) "כי זאת היא תחבולה גדולה לאדם למען הנצל מיצרו, כי כיון שבהיותו בעסק העבירה קשה עליו לנצחו ולכבוש אותו, על - כן צריך שבעודו רחוק ממנה ישאיר עצמו רחוק, כי אז יהיה קשה ליצר לקרבו אליה."

ופטור בלא סיפור אי אפשר - מעשה שהיה כך היה:

ימים ושבעות של בירורים קדמו להחלטה הגורלית של ר' יצחק, לנסוע לחו"ל לצורך שליחות חשובה ונחוצה. רק כשהוברר שזו מצוה שאינה יכולה להיעשות ע"י אחרים, הוחלט כי ר' יצחק הוא זה שיסע לבצע את השליחות הרגישה, אי שם בעיירה קטנה בקנדה הרחוקה. ר' יצחק הזמין את הטיסות הדרושות להלוך ושוב, בעזרת מגעים חובקי עולם בירר מי יכול לארח אותו שם, ויצא לדרך.

ר' יצחק נפרד מבני משפחתו, ועשה דרכו בטיסה טרנס אטלנטית במשך כחצי יממה. עייף ומותש הגיע ליעדו, וחיפש את דרכו לבית מארחו - יהודי טוב לב ובעל חסד, המשמש כרופא בכיר במחלקת העיניים בבית החולים הסמוך לעיירת מגוריו. לאחר כשעת נסיעה נמצא את הבית הדרוש, נקש על הדלת, והתקבל בחום בבית מארחיו.

בשעת ערב, סעד בעל הבית עם אורחו, וכשסיימו לאכול, אמר המארח: 'תרגיש בבית, ידידי ר' יצחק, אם תרצה לשתות - יש במטבח, אם תצטרך ספר - יש בספריה... תרגיש בנוח ליטול מכל אשר תרצה!' - אמר המארח, ובירך את אורחו ב'לילה טוב' חייכני.

ר' יצחק אכן קיבל מיטה נוחה, אך למרות השעה המאוחרת, לא הצליח להירדם בקלות. הוא בחר להיענות להמלצת מארחו הנחמד, וניגש אל הספריה לחפש ספר מעניין. זו הפעם הראשונה בה הביט בספריה מסוג זה, והוא הופתע לגלות עשרות מדפים כורעים תחת אלפי ספרי רפואה, בשפות שונות - מעברית ועד סינית, דרך צרפתית, ספרדית פורטוגזית ואנגלית כמובן, ובמגוון מקצועות רפואה מכל המינים והסוגים.

הוא מוסיף להביט בספריה העמוסה, אך לא

נושאים בפרשה

נשא - קנאה

"ועבר עליו רוח קנאה וקנא לאשתו". פרש"י "קנאה וקנא, פירשו רבותינו לשון התראה, שמתרה בה אל תסתרי עם איש פלוני". והנה לשון קנא משמש בעוד אופנים כמ"ש במצודות ציון (מלכים א, יד, כב) "ויקנאו" הרגיזו כמו (דברים לב, טז) "יקניאהו בזרים". וכן משמש בלשון נקימה כמ"ש במצודות ציון (שם ב, י, טז) "בקנאתי" ענין נקימה. וכן לשון הנאמר ברחל (בראשית ל, א) "ותקנא רחל באחותה". קנאה מלשון קנין, שמקנא בקנינו של רעהו. ושורש הדבר בקין שקנא בחלקו וקנינו של הבל.

שורש הקנאה הוא קנ, רמזו באשה הנקראת נקבה, "זכר ונקבה ברא אותם" (בראשית א, כז) נקב קנ-ב. בבחינת "האשה נקנית", כמ"ש בריש קדושין. ולכן נאמר בה קנאות. ולכן ללשון אחד בחז"ל קין קנא שעל שהיה לו אשה אחת ולהבל ב' נשים - נקב, קנב, כנ"ל. וזהו מדרגת קטן קן-ט. שסמוך על

(המשך בעמוד ה')

יציאה לפי ר"ת	יציאת השבת	כניסת השבת	ירושלים
8.54	8.18	7.00	ירושלים
8.56	8.20	7.12	צפת
8.51	8.20	7.15	תל אביב
9.26	9.05	7.57	BROOKLYN
9.27	9.05	7.53	CHICAGO
9.08	8.39	7.36	LOS ANGELES
7.13	6.34	5.42	BEUNOS AIRES
7.45	7.07	6.14	PANAMA
6.41	6.05	5.10	SAO PAULO

נא לשמור על קדושת הגליון

מתוך שיעורו של מורנו ורבינו הרב איתמר שורץ שליט"א

שיעור כללי בסוגיית קרן

בענין מועד למינו אם הוי מועד לשאינו מינו

נוגחו, וכי רק באופן זה הוא דאינו נעשה מועד לשאינו מינו. ומצינו בדברי ראשונים נוספים קרוב ללשון זה, דלא מיירי סתם שראה מינים אחרים, או כדברי רש"י שהעבירו לפניו, אלא כגון שעומד עמהם.

יב. מהו "מינו" דתנן במשנה

ומדברי הר"ח והראשונים הללו מתבאר לכאורה, שפירשו את המשנה באופן מחודש. דהנה לפי פשוטו מה שכתבה המשנה "שור שהוא מועד למינו" אין הכוונה בהכרח למין שלו עצמו, אלא פירושו, שור שנגח מין מסויים ג' פעמים, בין אם זה ג' שוורים ובין ג' חמורים ובין ג' גמלים, [ו] אינו מועד למין אחר וכו', והלשון "מינו" קאי על המין שנגח ג' פעמים, ולא דוקא כי זה מינו של הנוגח. אבל מצינו בחלק מן האחרונים (בית דוד ושונים לדוד על המשנה כאן) שפירשו "שור שהוא מועד למינו" שהכוונה למין שלו עצמו, כלומר שור שנוגח את מינו - כלומר שוורים, [ו] אינו מועד לשאינו מינו - כלומר למינים אחרים שאינן מינו, ולכן דנו שם מה הדין להיפך בשור שהוא מועד לאינו מינו אם הוא מועד למינו. וכן הים של שלמה כאן (אות ג') הביא את דין המשנה, שור שהוא מועד למינו, ופירש, כגון לשוורים, ואינו מועד לשאינו מינו, לחמורים ולגמלים, וכן להיפך, יע"ש.

וסברתם של האחרונים הללו, מפני שמינו שלו יותר מצוי שהוא ייגח אותם, שהרי הם קרובים אליו יותר, ולבו גס בהם ליגח אותם. [ולכן דנו שם מה הדין באופן הפוך, שהשור נגח את שאינו האם בזה מודה רב פפא דהוי מועד למינו שהרי זה כבר מועדות מן החמור אל הקל ואולי בזה מודה רב פפא. ולהלן בעז"ה נדון בזה מה דעת רב פפא מה הדין במועדות מחמור לקל].

ולפ"ז דברי הר"ח באו בדקדוק, דלכן פירש ד"ואינו מועד לשאינו מינו" מיירי באופן שהיו עמו יום אחד, ונעשה רגיל אליהם, דס"ל דבעינן דהשאינו מינו יהא דומיא דמינו, וכשם שהמינו הוא מצוי אצלם, כך השאינו מינו הוי באופן זה

נחשבים כב' מינים שלגבי זה חזר בו רב זביד וסובר דלא הוי מועד.

ואולי בנידון של מועדות מטריפה לשלם יהיה מקום לחלק בין היכא דהשור הזיק אותו דבזה נעשה מועד אף לשלם, ובין היכא דהשור המית אותו, דלגבי מיתה כיון דהוא בר קטלא אינו נעשה מועד מטריפה לשלם. ואכן הסוגיא שם בדף מא. מיירי בשור שהרג ולענין כופר, וא"כ אולי רק לגבי זה הסיקה שם הגמ' דלא הוי מועד לענין שלם, אבל לגבי נזיקין הוי מועד [עכ"פ לרב זביד]. ונצטרך לדון לפ"ז גם מה הדין מנזיקין של טריפה להריגה של שלם. עד כאן דננו בחשבון הצדדים באופני המועדות של מן הקל אל החמור. ולהלן נראה גם דאולי יש עוד אופן של מועדות מן הקל אל החמור.

יא. אופני מועדות של שוים אהדדי

מועדות מדבר אחד למשנהו בדברים השוים להדדי, זה המקרה הראשון במשנה, "שור שהוא מועד למינו ואינו מועד לשאינו מינו", ופשטות הדברים שמינו ואינו מינו הם שוים ממש אהדדי. ובזה לרב זביד נעשה מועד ע"י שנגח את מינו גם למינים האחרים. והמשנה באה לומר שכאשר ראינו שהוא מועד רק למינו ולא למינים אחרים, אז באמת דינו שהוא נעשה מועד רק למינו.

ומהו אופן זה שראינו שהוא מועד למינו ולא לשאינו מינו? רש"י בתחילת דברי הגמ' כותב, "דידעינן ביה דלא נגח, כגון דעברינהו להו קמיה ולא נגח". ויש לדקדק קצת, למה פירש באופן שהעבירו לפניו, ולא כאשר עברו לפניו מעצמם. ומ"מ מבואר שהאופן שהוא אינו מועד לשאינו מינו, זה כאשר ראה את שאינו מינו, כגון חמורים גמלים וכיו"ב, והוא לא נגחם.

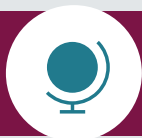
אבל רבינו חננאל על אתר כותב הגדרה אחרת, "כגון שעומד יום עם מי שאינו מינו". וגם בהמשך דבריו כתב מעין אותו לשון, "אבל אם נגח שור חמור ומהלך עמו או עומד עמו". וצריך ביאור מה ההדגשה בזה שהוא עומד עמו ואינו

י. הגדרת החילוק בין בהמה לאדם לבין מקטנים לגדולים

ובסברת החילוק שמצינו לדעת רב זביד [למסקנתו], בין מקטנים לגדולים דהוי מועד, ובין מבהמה לאדם דלא הוי מועד, יש לפרש ב' צדדים, א', י"ל דהטעם הוא משום שגם בסוגי המועדות מהקל אל החמור יש דרגות, ולכן אע"פ שלא חזר בו מעיקר הסברא שיש מועדות גם מקל לחמור, מ"מ זה רק בדרגה כזו שאין המרחק גדול ביניהם וכגון מקטנים לגדולים, אבל מבהמה לאדם דאדם חמור הרבה יותר מבהמה בזה ס"ל לרב זביד דלא הוי מועד לחמור [ולפ"ז נצטרך לדון מה הדין באופנים השונים שהם דרגות ממוצעות בין שניהם וכנ"ל].

אך י"ל הגדרה אחרת, דבמועדות של מהקל אל החמור, ס"ל לרב זביד דדוקא באותו המין מהני, אבל לא בב' מינים נבדלים, ולכן מקטנים לגדולים באותו מין הוי מועד, ולא מבהמה לאדם שהם ב' מינים אחרים. ואמנם במועדות ממין לשאינו מינו בב' סוגי בהמות בודאי די"ל דמודה רב זביד דהוי מועד, אפילו מקל לחמור, כגון מקטנים של מין אחד לגדולים של מין אחר, והיינו משום דלשיטתו אין חילוקי מינים בבהמות, וכולם נחשבים לענין העדאה כמין אחד, אבל מבהמה לאדם, גם לרב זביד נחשב למין אחר, דהרי אדם אית ליה מזלא וכדברי הגמ' בדף ב.; ובזה ס"ל לרב זביד דלא נעשה מועד ממין למין אחר במקום דהוי מן הקל אל החמור. ורק מאדם לבהמה הוי מועד אע"פ שהם ב' מינים כיון שיש סברת ק"ו דאם הוא מועד לאדם החמור כל שכן שהוא מועד לבהמה הקלה.

ולפי הגדרה זו, כשנבוא לדון בשאר האופנים של מועדות מטריפה לשלם, ומעכו"ם לישראל, הנידון יהיה האם להגדירם כאותו המין או כמינים חלוקים. ובטריפה ושלם יש יותר סברא לומר דחשיבי מין אחד, וא"כ דינם יהיה כמו מקטנים לגדולים דהוי מועד לרב זביד, אבל בעכו"ם וישראל לפי סברת תלמיד ר"ת שהבאנו לעיל דעכו"ם הוי קצת כבהמה א"כ אולי הם

עוסקים אנו בבירור הצורך בהכרת הנפש. בפעם הקודמת התבאר שעבודת ה' מורכבת משני חלקים: מהחלק המעשי ומהחלק הפנימי - הנפשי. כעת יתבאר בס"ד מקור החיוב לכך, הצורך בלימוד העולם הפנימי והקושי להיכנס לעולם הפנימי.

מקור החיוב לעבודה הפנימית

המקור של החיוב לעבוד עם העולם הפנימי, הוא במה שנצטוונו במצוות השורשיות של אהבת ה', יראת ה' ושאר המצוות הדומות להן. ויסוד כל המצוות הללו אחד - עבודה של העולם הפנימי.

את המצוות הללו מנה רבנו בחיי בעל ה'חובות הלבבות' בתחילת הקדמתו לספרו, וביאר שם שהמצוות הללו אין עיקרם חובות האברים, אלא חובות הלבבות - חובות של העולם הפנימי, ואשר על כן הוא קרא לספרו "חובות הלבבות".

הצורך בלימוד העולם הפנימי

בחלק של העבודה המעשית, ברור לכל אדם שהוא חייב ללמוד את ההלכות לפרטי פרטים, על מנת שיכול לקיים את המצוות באופן הנכון והמדויק. ואם הוא לא ילמד, בהכרח שהוא יכשל. אי אפשר לקיים את המצוות, אם לא משקיעים ולומדים אותם באופן יסודי וברור.

וכך הוא בדיוק בתוך העולם הפנימי של האדם, ובמצוות התלויות בו. ללימוד הנפש וכוחותיה, יש היקף רחב וגדול מאוד. זהו עולם שלם, שצריך ללמוד ולהבין את כלליו, את חלקיו ואת פרטיו¹. ואזי יוכל האדם לזכות ולקבל את האפשרות לעבוד את בוראו, גם מתוך עולם המעשה, וגם מתוך העולם הפנימי. אמנם ישנם בני אדם שהקב"ה נתן להם נטיה טבעית להכיר את הנפש יותר מאשר אחרים. אך גם אלו צריכים לעמול רבות, על מנת ללמוד ולהכיר את הנפש. כמו שישנם בני אדם שלא למדו רפואה, אך יש להם חוש טבעי לכך. אדם שיש לו חוש טבעי לרפואה, הוא אמנם מבין יותר מאחרים, אך לא יתכן שהוא ידע מה שרופא מומחה למד במשך שבע שנים.

אדם שיש לו נטיה טבעית להכרת הנפש, הוא יכול להכיר יותר מאחרים, ולהם זה אפילו נראה שהוא מבין גדול בעניין. כי ביחס להבנה שלהם, ההבנה שלו היא הרבה יותר גדולה. אבל ביחס להבנת הנפש בעומק הפנימי, ההבנה שלו היא חיצונית מאוד ושטחית מאוד.

הקושי בלימוד העולם הפנימי

בעל ה'חובות הלבבות' כתב בהקדמת ספרו, כי ישנו קושי גדול בקיום החובה של העבודה הפנימית. וזאת משום שהברירות והסדר הקיימים בעבודה הפנימית, אינם כמו בעבודה המעשית. בחלק של העבודה המעשית, ישנם ספרים רבים ומסודרים מאוד. ובפרט בדורות האחרונים ובדור שלנו, שכמעט על כל מצוה ישנם ספרים שלמים, עם כל הכללים והפרטים. מה שאין כן, בחלק של העבודה הפנימית.

אמנם נכתבו מאמרי חז"ל רבים על העולם הפנימי, בש"ס, במדרשים, בראשונים ובאחרונים. אך הקיבוץ, הברירות והסדר שדברים, כמעט ואינם קיימים. אין שולחן ערוך מסודר עם נושאי כלים לעולם הפנימי - לחובת האדם בעולמו, כמו שיש שולחן ערוך מסודר עם נושאי כלים לעולם המעשה.

הטעויות הנולדות מהעדר הברירות בעולם הפנימי

המציאות הזאת, שישנו העדר גדול של ספרים מסודרים שמבררים את הנושאים הפנימיים, יוצרת מספר טעויות, ונביא חלק מהן.

טעות אחת, אשר מנאה ה'חובות הלבבות' היא, שבני האדם הגיעו למצב שהם בכלל לא יודעים שיש חיוב לעבוד את הבורא עם העולם הפנימי, והם סבורים שעיקר העבודה, או רוב ככל העבודה, הוא רק הקיום המעשי, ללא עולם של פנימיות. ויתר על כן, נראה להם שכמעט אין צורך לעמול ולהתייגע, על מנת לקיים את המצוות של העולם הפנימי.

בפעם הבאה, בעזר ה' יתברך, נמשיך את המהלך הלאה. ■ [מתוך סדרת "ארבעת היסודות - הכרת הנפש" פרק א]

הסוגיא השבועית

המשך מעמוד ב'

שהורגל אליהם [אך לא ברור מנין שיעור הזמן של יום אחד].

יג. לפ"ז ממינו לשאינו מינו הוי ג"כ מועדות מקל לחמור

ולפי מהלך זה של האחרונים בביאור המשנה נמצא, דמועות ממינו לשאינו מינו, זה לא הגדרה של מועדות בדברים השונים אהדדי, אלא זה ג"כ מועדות מן הקל אל החמור שהרי את מינו הוא יותר קרוב ליגח מאשר את שאינו מינו, מכיון שלבו גס בו יותר.

יתר על כן, בתחילת הדברים פתחנו, שיש ג' אופנים של מועדות, מחמור לקל, מקל לחמור, ובשנים אהדדי, ונתבאר שג' הבבות של המשנה הם ג' אופנים הללו. אך להמתבאר השתא דמינו ושאינו מינו זה גם מועדות מקל לחמור, א"כ נמצא שאין במשנה כלל אופן של מועדות בדברים השונים אהדדי. ובאמת צריך לברר אם יש מקור בסוגיא מה הדין באופן שהם שנים, כגון שור שנגח ג' פעמים חמור אם נעשה מועד לגמלים וכיו"ב בכל ב' מינים שאין אחד מהם מינו, דאולי בזה יודה רב פפא דהוי מועד [ואמנם מצינו שסובר רב פפא דאפילו מחמור לקל לא הוי מועד, מ"מ י"ל דדוקא באדם ובהמה שהם ב' מינים חלוקים לגמרי ס"ל לרב פפא דלא אמרינן ק"ו, וכמו שחילקנו לעיל לדעת רב זביד במסקנתו].

עד כאן דננו באופני מועדות שמן הקל אל החמור בכל האופנים שהזכרו, מבהמה לאדם, מטריפה לשלם, מעכו"ם לישראל, ולשיטת הר"ח ממינו לשאינו מינו, כפי שנתבאר דבריו ע"פ דברי האחרונים. וכן באופן של שנים אהדדי, אם נימא דמשנתנו אכן עוסקת בדבר זה.

והנה כפי שנתבאר, יש כמה דרכים לבאר את סברת מחלוקת רב זביד ורב פפא. או שהנידון אם תולים שיש סיבת חילוק בין המינים, [ולרב זביד דס"ל שאין תולים שיש סיבת חילוק, מסתבר שהוא מועד בתורת ודאי]. או דלכו"ע יש סיבת חילוק, אלא דמ"מ לרב זביד יש חזקה ממין אחד לשני, משום שמדין רוב, או מסתמא, תולים שיש גם את המין השני, והוי חזקה קלישתא. או משום דמ"מ פסק החזקה שימור של השור גם לגבי שאר המינים. או שהנידון בדיני "העדאה" אם צריך העדאה לכל מין בנפרד או לא.

וכפי שכבר נתבאר לעיל, בשלמא במועות של שור אהדדי מובן מאד כל הצדדים הנ"ל, אבל במועות שמן הקל אל החמור, בשלמא אם הוי מועד בודאי ומשום שאין כלל חילוק מינים, א"ש דגם מקל לחמור הוי מועד, אבל אם הוי רק מדין רוב או סתמא, קשה להבין איך הוי מועד גם מקל לחמור, ולמה יש חזקה קלישא לגבי החמור. ■ [מתוך קובץ שיעורים כלליים על חו"מ שיעור כללי נ]

1. ראשית צריך ללמוד את הדברים באופן מושכל, ולאח"מ להכיר את אותם דברים בנפש הפרטית שלו.

יראת הרוממות

אם כן, כשכבאים לדבר על עבודת האדם בעיני היראה, שעניינה הוא לירא מפני מלך גדול ונורא, היינו בורא עולם - מובן מאד מדוע יש קושי להגיע לאותה יראה.

הרי כל היראה מבוססת על כך שהאדם מרגיש שה' נמצא כאן ואני ניצב לידו, וממילא עלי להתנהג כמו שמתנהגים בבית מלך. כדי להגיע למצב שאדם ירגיש כך, צריך שתקדם לזה מחשבה מתמדת שה' נמצא כאן. אין די בידיעה בלבד של דברי חז"ל, אלא מחשבה מתמדת על מציאות ה'. כשאדם יתחיל לחשוב על כך, לאט לאט הוא יגיע לבחינת "וידעת היום", שהמחשבה תהיה קבועה באמת בידיעת מציאות ה', ולאחר מכן גם ל"זהשבות אל לבבך", הוא ירגיש בלב שה' נמצא כאן, ואז יוכל לבא לידי היראה.

אם כן, בכדי להגיע ליראה, אנחנו צריכים הקדמה יסודית מאד בכל מבנה עבודת האדם: להתרגל לחשוב על מציאות ה'. תחילה דקה ביום, מי שלא יכול דקה - חצי דקה, מי שקשה לו חצי דקה - עשרים שניות, ומי שמתקשה אף בזה - עוד פחות. העיקר לחשוב, להתבונן! מה לחשוב?

מחשבה פשוטה: ה' נמצא כאן לידי! להתחיל להכניס את המושגים למח. לא שהוא לא יודע אותם, אבל שיתרגל שהם קיימים אצלו במחשבה בפועל באופן תמידי. הרי אדם ממוצע יכול לעבור עשרים וארבע שעות ולא לחשוב על כך אפילו פעם אחת! יכולים לעבור גם שנה ושנתיים והוא לא יחשוב על כך. אפילו בעת שהוא מתפלל - פעמים שהוא ח"ו מדבר עם הקיר ועם עצמו, וגם אם חש שהוא מדבר עם בורא עולם, הוא לא חושב שהוא כאן, הוא רק חושב שה' שומע.

ואחרי זה מתפללים מדוע לאדם אין יראה. כיצד תהיה לאדם יראה? ממי הוא יתיירא? כביכול אצלו הבורא עולם לא נמצא, וא"כ אין ממי להתיירא. מי שאינו מאמין ח"ו שיש בורא עולם, האם יוכל להתיירא ממנו?! גם אנו שהננו מאמינים בני מאמינים שהוא קיים, אבל אם האמונה הזו אינה מורגשת אצלנו, לא נמצאת אצלנו לא במחשבה ולא בלב - בודאי שכמעט לא תורגש בנו יראה.

אם כן, חלקי השלימות בנויים על אותה נקודה שהאדם מתחיל לבסס יסוד אחד ברור: השי"ת נמצא כאן!! כמה זמן ביום להקדיש למחשבה על כך? כל אחד לפי יכולתו, אבל להבין שהשאיפה של החיים היא להגיע למצב של ידיעת מציאות השי"ת מתמדת במוחו ובלבו, בכל עת ובכל שעה. אף שמתחילים בבחינת "תפסת מרובה לא תפסת, תפסת מועט תפסת", אבל במטרה להבין שמציאות השי"ת צריכה להיות מתמדת במוחו ובלבו בכל שעה. לא לחיות במצב של "תפסת מרובה", כי אז יהיה "לא תפסת", אלא לחיות במצב של "תפסת מועט תפסת", להתרגל לחשוב בפועל ממש: השי"ת נמצא כאן! עד שבמשך הזמן הדברים הללו יתרחבו עוד ועוד, וכפי ערך

העומק של ה"וידעת היום", כך בעז"ה יזכה להגיע ל"זהשבות אל לבבך".

אם כן נתבאר לנו, שהיראה בעצם בנויה על ההכרה הפשוטה ביותר שמציאות השי"ת קיימת כאן, ואז **יבוש מגדולתו על כל תנועה שהוא בא להתנועע, כל שכן בדברו לפני בתפילה או בעסקו בתורתו.**

יראת הרוממות מורכבת משני חלקים [כפי שנראה ונבאר יותר בהרחבה להלן בפרק היראה]. נתבאר, שהיראה מבוססת על כך שאדם חש שהשי"ת נמצא כאן. עם זאת, יש לדעת שישנם זמנים שהם יותר קרובים לחוש זאת, וישנם זמנים שפחות קרובים לחוש. הזמן שקרוב לחוש, הוא כמו שכתוב כאן **בדברו לפני בתפילה או בעסקו בתורתו.** כאשר הוא מתעסק בעולם הרוחני, הוא יותר קרוב לחוש עם מי הוא מתעסק, כמו שידוע שתפילה עניינה שאדם מדבר לבורא עולם, ולימוד התורה עניינה שהבורא עולם מדבר לאדם.

נמצא, שיראת הרוממות מתחלקת לזמן עסק התפילה והתורה, ולשאר כל זמני היום. בזמן עסק התורה והתפילה, באופן טבעי האדם יותר נוטה לחשוב על מציאות ה', ולכן יותר קל לו להגיע באותו זמן ליראה. בשאר זמני היום שהאדם עוסק, כל אחד לפי דרכי עיסוקיו, באופן טבעי הוא פחות נוטה לחשוב על בורא עולם, וממילא הוא פחות נוטה להגיע ליראה שעניינה **בושה מגדולתו.** אבל כאשר הוא יגיע לזה, מה יהיה מצבו? **יבוש מגדולתו על כל תנועה שהוא בא להתנועע!**

מי יכול להגיע לזה?

רק מי שחי במחשבת מוחו ולבו את מציאות ה' בכל רגע ורגע - הוא זה שיכול לחיות בצורת חיים שיבוש מגדולתו על כל תנועה שבא להתנועע. אם הוא לא חש זאת בכל רגע - הרי שבאותו רגע בו אינו חש את מציאות ה' בלבבו, הוא עלול לעשות באותו זמן תנועה שאיננה בבחינת בושה מגדולתו, כי עכשיו הוא לא מרגיש שהוא נמצא לפני בורא עולם. בושה זו נובעת מתולדה של הכרה חושית שאדם חש את השי"ת נמצא כאן, נמצא עמו, לידו, ובעומק יותר - בתוכו.

אם כן, באופן כללי הרמח"ל חילק את היום לשני חלקים: לזמני העסק בתפילה ובתורה, ושאר זמני היום.

בדקות יותר, החלוקה קיימת גם בין התפילה והתורה עצמם, ויכולים לראות זאת בנפש אצלנו על דרך כלל. בתפילה האדם יותר מרגיש את מציאות ה', כי הוא פונה אליו [א"כ מחשבותיו לגמרי מוסחות, פיו במקום אחד ולבו במקום אחר לגמרי]. יתכן שחסר לו בהרגשה שבורא עולם נמצא כאן, אבל עדיין, בעצם היותו מדבר עם בורא עולם - הוא חש שהוא נמצא.

משא"כ כאשר האדם עוסק בתורה, הוא יכול לפתוח גמרא או ספר הלכה, אך כלל לא בהכרח שיחשוב באותה שעה על בורא עולם! עבורו זמן עסק התורה וכל היום הם אותו דבר. ובעומק: לפעמים בשעה שהוא עוסק בשאר דברים, הוא

לא כל כך שקוע בהם [כל אחד לפי עניינו], אבל אם הוא לומד תורה כדבעי, מוחו ולבו שקועים בתורה לגמרי, ואז הוא שוכח מהכל, גם מהקב"ה... ודאי שאם ישאלוהו: למה אתה לומד, מהיכן יש לנו תורה? הוא יענה: הקב"ה נתן לנו את תורתו בסיני וכו'. כולנו מאמינים. אבל מכל מקום הוא לא זוכר זאת בעת לימודו!

נצייר לעצמנו אב שקנה לבנו וילה עם שלוש קומות. מה האב רוצה? לא די לו בכך שהבן ידע שהוא נתן לו זאת, הוא רוצה שירגיש רגש עמוק של הכרת טובה. שלש קומות קניתי לך, אתה גר שם, נהנה, תרגיש שמישהו נתן זאת. שיקבע לעצמו איזה שהוא זמן בו ישב ויזכר בטובה הגדולה שקיבל מאביו.

הקב"ה נתן לנו תורה, וישנם בני אדם העוסקים רק במתנה, ללא ההרגשה שיש מי עומד מאחוריה.

בשלב ההתחלתי, על האדם להתרגל לזכור את מציאות השי"ת לפחות בזמן התפילה. בשלב השני, עליו להגיע לידיעה כל היום כולו.

אבל כשנחזה אנו נראה, שאפילו בתוך כדי התפילה עצמה יש לנו שלש התמודדויות:

התמודדות אחת: אדם לא שם לב בכלל שהוא מתפלל. הוא מדבר ומדבר, ופתאום מוצא את עצמו בסוף התפילה... לפעמים אדם שוכח בכלל שהוא בבית-הכנסת, הוא אפילו אינו זוכר שכרגע הוא מתפלל שחרית, עקב כך שהוא שקוע במחשבות, בדמיונות.

התמודדות שניה: אדם יכול לזכור שהוא נמצא עכשיו באמצע התפילה, אבל הוא לא שם לב מה הוא אומר, אינו מקשיב למילים, אינו שם לב לפירוש המילות, מה בדיוק הוא אומר.

התמודדות שלישית: גם אם אדם מקשיב למילים, אבל הוא לא חש עם מי הוא מדבר!

אלו שלושת הבעיות עמן מתמודד כל בן אדם ממוצע [חוץ מיחידי סגולה ממש] בתפילה, ודברי הרמח"ל כאן, בעצם עוסקים בהתמודדות השלישית, שאדם ירגיש עם מי הוא מדבר.

ובאמת, מפורסם בשם הגר"י צדקה זצ"ל עצה נפלאה בזה, והיא: להפסיק כל שלש מילים! כגון: "ברוך אתה ה' אלוהינו מלך העולם".

עצה זו נראית אולי פשוטה, אך היא עמוקה מאד בנפש. מדוע אדם לא שם לב? כי הוא רץ. אם הוא יתרגל, ואפילו הרגל חיצוני בתחילה, לעצור כל שלש מילים, הרי שכל פעם שיעצור ויפסיק לדבר, הוא יתחיל לחשוב: מה בעצם אני עושה? מה פירוש המילים שאני מדבר? לפני מי אני מדבר? וכו'.

הרי רגילים אנו לומר את אותן תפילות מידי יום ביומו [חוץ מימים מיוחדים], ואדם אף יודע אותן בעל-פה [לפעמים יש לו טעויות שגם אותן הוא יודע בעל-פה, וחוזר עליהן כבר עשרות שנים...]. אדם חייב, אפוא, לעצור. אם הוא עצר את עצמו, הוא מתחיל לחשוב. ■ [מתוך בלבבי משכן אבנה על מסילת ישרים פרק א]

יסודות כח המחשבה

ראשית נבין את נקודת היסוד ביחס לכח המחשבה. אחד הכוחות שקיימים באדם הוא כח המחשבה, כח ההתבוננות שקיים בכל אחד ואחת. ברוב המקרים כח זה אינו מפותח דיו, ובפרט בציבור החיצוני יותר, קל וחומר באומות העולם, ששם אין חינוך למחשבה עיונית. לעומת זאת מי שמתחנך על ברכי תורתנו הקדושה, ובפרט הגברים שלומדים תורה, הם יותר מחונכים למחשבה עיונית. אלא, שאף כח החשיבה שבא לידי ביטוי בציבור התורני אינו מושלם, שהרי פעמים האדם חושב ומעמיק רבות בגמרא, ואילו על תפיסת החיים הכללית - אינו מתבונן כלל.

במה דברים אמורים?

בכדי להמחיש את הדברים, ניתן דוגמא אחת שבה הדברים באים לידי ביטוי [למותר לציין כי נושא זה הינו דוגמא בלבד, והנושאים שעליהם האדם יכול לחשוב הינם רבים ומגוונים]. וכי יש הוה אמינא למישהו או למישהי שאין תכלית לחיים? פשוט לכולם שיש! והנה, כאשר נשאל אדם מהשורה [אף בציבור התורני] מהי תכלית החיים, בדרך כלל התשובה המצויה תהיה, שכתוב בספר פלוני שכך וכך היא תכלית החיים.

כמובן שהתשובה היא נכונה, אולם בודאי שלא ניתן להגדיר זאת כתשובה מלאה! שהרי נושא זה שנקרא תכלית החיים, צריך להעסיק את האדם הרבה מעבר לכך שהוא קורא דברים שכתובים בספר פלוני ומסתפק בהם!

יתירה מכך, אדם שאינו מתרגל להתבונן ולעיין, גם אם הוא קרא פעם אודות תכלית החיים, מכיון שאינו מתבונן ומעמיק בדברים, הרי שאינם עומדים על לבו, ובנקל מאד הם נשכחים. הנושא של תכלית החיים צריך להעסיק את האדם במחשבתו למשך שנים [כן, שנים כפשוטו!], שהרי האדם חי יותר משנה ויותר משנתיים, וא"כ אף הבדיקה של תכלית החיים חייבת להיות בהתאם.

לאור האמור, כמובן שהשאלה המתבקשת היא: מכיון שנושא תכלית החיים הוא כל כך חשוב ומשמעותי בחיים, א"כ מדוע רוב בני האדם אינם עוסקים בכך?

התשובה לכך היא מאד פשוטה וברורה: רוב בני האדם טרודים בחיי העשייה ואינם עוסקים כנצרך בתחום החשיבה. במרוצת החיים שבה כולם מצויים, יש הרבה מאד מה לעשות, כמעט כולם עמוסים, טרודים ומלאים עד אפס פנאי, וא"כ היכן הם ימצאו זמן לחשוב?! וכך יכולים לחלוף להם החיים הטבעיים והפשוטים, מבלי שהאדם יתבונן, ולו התבוננות מינימלית, בתכלית חייו האמיתית.

לדאבונו ישנם הסבורים כי אין צורך כלל להתבונן בכך מכיון שהם כבר יודעים את הכל בבירור, אולם כל בר דעת מבין, שחוסר ההתבוננות בתכלית החיים אינו יכול להוות דרך חיים אמיתית, וכשם שאנו מקדישים זמן עבור העשייה, ואף אדם אינו סבור כי ארוחת הבוקר או נקיונות הבית יתבצעו באופן מייד, כך עלינו להקדיש זמן בכדי לחשוב על תכלית ומהות החיים.

נדגיש שוב, כי זו דוגמא אחת בלבד לנושא חשיבה, אולם כאמור, ישנם דברים רבים נוספים בהם ניתן לחשוב ולהתבונן.

חיי המעשה בלבד מובילים לחוסר סיפוק

עלינו להחזיר לעצמנו, כי ישנו עולם של מעשה שהוא בסיסי מאד, למעלה ממנו ישנו עולם בנפש האדם שהוא עולם של הרגשה שאף הוא בסיסי מאד, ולמעלה מכך ישנו עולם של מחשבה, ואף עולם זה אינו פחות חשוב מעולם העשייה. אדם שעסוק בחיי היום יום בעשייה בלבד, פעמים רבות הוא מרגיש חלל הנובע מריקנות פנימית, חוסר הערכה עצמית וכדומה, שהמכנה המשותף לכולם הוא חוסר סיפוק מהחיים, וזאת מכיון שבעשייה בלבד אי אפשר למצוא סיפוק. [כמובן שאף העשייה היא חלק ממרכיבי הסיפוק, אולם צריך לזכור שהיא חלק אחד בלבד ממרכיבי הסיפוק לחיים, ואי אפשר להסתפק בה בלבד].

ומעתה, כאשר אנו רוצים לגדל ילד מובנה, הרי שמחד עלינו לחנכו לעשייה נכונה, ליצור לו דפוסי התנהגות נכונים, בנוסף לכך מוטל עלינו לבנות לו עולם של הרגשה כראוי [כפי שנתבאר בהרחבה בפרקים דלעיל], אולם בנוסף לכך אנו צריכים לבנות מערכת שתוביל אותו להיות אדם חושב, מתבונן, מעיין ומעמיק, לא כפרט שולי בחיים, אלא כבסיס. ■ [מתוך דע את ילדיך פרק ד'-ה']

נושאים בפרשה

המשך מעמוד א'

שולחן אחרים ומקנא בהם. וכן ינק - קנ-י. קטנות. אולם הגדול אינו מקנא, אלא גדל מחלקו שלו. וכח קנאה של קין שקנא בהבל והרגו חל בהבל עצמו. ולכך שת שהיה גלגול הבל כמו שאמרו חז"ל, הוליד את אנוש, ואנוש הוליד את קינן. ואמרו חז"ל, "למה נקרא שמו קינן, שהקנה לדורו רעה והטעה אותם". והרעה שהקנה הוא מדת הקנאה.

ובתיקון אצל זה כתיב (שם, ו, יד) קנים תעשה את התיבה. ופרש"י, מדורים מדורים לכל בהמה וחיה.. זהו מלשון "כי יקרא קן ציפור. וענינו שבתיה לכל אחד היה מקום לעצמו היפך מהות הקנאה שכל אחד נכנס בגבול חבירו ולכך כתיב שם (ו, יט) "ומכל החי מכל בשר, שנים מכל תביא אל התיבה להחיות אתך זכר ונקבה יהיו". שיהיה לכל אחד חלקו - נקבה, מדורים מדורים ללא קנאה.

וזהו מהות הניקוד, נקד, קנ-ד. כל נקודה לעצמה נפרדת. ובקלקול זהו עלמא דפירודא. אולם בתיקון זהו מדור לכל אחד לעצמו לפי כבודו וזהו עיקר מדת הנקיות, נקי, קנ-י. נקי מן מדת הקנאה. ואזי נעשה חיבור שלם בינו וזולתו. וזהו מדת הנשיקה. נשק, קן-ש. דבחינת נשקו בכל לבו. אולם עשו שנושק בלא כל לבו כי מקנא (זולת נשיקתו ליעקב בעת ההיא) נקרא ג"כ קניזי (עיי"ב פרשה מ"ד, "קניזי הוא מעשו") קניזי קנ-זי. מקנא בזולתו ומשם נשתלשל מש"כ (בראשית לז, יא) ויקנאו בו אחיו - ביוסף, שהוא שטנו של עשו. והנה יש קרן תם כנגד יעקב, וקרן מועדת כנגד עשו כנודע. ויוסף שטנו של עשו נאמר בו בכור שור הדר לו וקרני ראם קרניו וגו'. קרן קנ-ר. קנאה כנ"ל והוא מ"ש חז"ל ששור שהקריב אדה"ר קרן אחת היתה לו "מקריין". והוא בחינת קרבן קנ-רב. לקרב היפך הקנאה. וזהו קרבנו של אדה"ר קרן אחת קנ-ר. כנ"ל, תיקון הקנאה קרן אחת, הויה אחת ולא פרוד. וכן בקטורת מלשון קשר וקירוב, היה קנה וקנמון. וכן המנורה שהיא מקשה זהה היתה בה קנים חיבור יחדיו. ובכניסת בני"א"י פגשו בני ענק, ענק קנ-ע. שורש הקנאה של קיני וקניזי. ולעת"ל שיתקיים בנו שהקב"ה יתן לנו גם את חלק קיני קניזי וקדמוני. (עיי"ן רש"י בראשית טו, כ) אזי יתגלה קנאתו של הקב"ה "אל קנא", וזהו שיכניע קנאה דקלקול. ויתגלה אור א"ס שלמעלה מקנאה, למעלה מנקמה, למעלה מרוגז, למעלה מהתראה. אלא אור שכולו שלום.

שרשי התיבות המרכיבות מאמר זה: נקבה, נקב, קינן, מקנה, קיני, קניזי, זקן, נשק, נקי, ינק, קטן, נקד. קרבן, קרן, קנה, קנמן, נקרה, אנקה, נתק, ענק, נקר, קנת, נקש, זנק. ■ [נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעלון זה]

אביב

הקדמה

הלשון **אביב** מופיע בפעם ראשונה בתורה במכת הברד: "הפשתה והשעורה נוכתה, כי השעורה **אביב** והפשתה גבעול". רש"י: "כי השעורה **אביב**, כבר **ביכרה** ועומדת בקִשְׁיָה, ונשתברו ונפלו. השעורה **אביב**, עמדה באביה, לשון באִי הנחל. עכ"ל. כאן, **השעורה** נקראת אביב.

אביב מופיע עוד להלן, ביחס לחודש שבני ישראל יצאו ממצרים (שם יג, ד): "היום אתם יוצאים בחודש **האביב**". ובהמשך עוד (שם): "למועד חודש **האביב**". באלו, **זמן יציאת בני ישראל ממצרים** מוגדר כחודש **האביב**.²

ועוד, בענין הביכורים: "זאם תקריב מנחת בכורים לה', **אביב** קלוי באש, גרש כרמל, תקריב את מנחת בכוריך". כאן, האביב (במובן של תבואה המבכרת כנ"ל) מייחס **לקרבן**.

בנוסף, הגמ' (מנחות סו.) מפרשת **שקלוי באש**, היינו שמייבשים אותו **באבוב** (שם כלי) של קליות. האש נתונה בכלי **האבוב**, ובו יש חורים שמהם האש יוצאת. ביציאתה, היא **מהבהבת** את השעורים הנקלים. לפי³, ניתן לייחס את **האביב לאבוב** (שהוא מלשון **הבהוב** (בה'³); שם **האבוב** משורש **אביב**).

נמצא **האביב** מתייחס ל**שעורה** [בבחינת **מאכל**, ובבחינת **קרבן**], **לחודש שבו בני ישראל יצאו ממצרים**, ולכלי שבו האש **מהבהבת**. בהמשך, בע"ה, ננסה לפתח את ההבחנות הללו, ולגלות את האור הטמון בתוכן.

א. אביב בתבואות - שורש וענפים

לשון **אביב** בנוי על השורש **אב**, וכמה הוראות יש בדבר זה.

האחת: בחודש אביב מביאים את קרבן העומר,

שהוא **הראשון** הבא מן החדש, והוא ה'אכילה' (אכילת מזבח) **הראשונה** מן החדש, **המתירה** את אכילת החדש להדיוט. לכן קרבן זה הינו **אב** לשאר התבואות, והוא קרב בחודש הנקרא **אביב**, משורש **אב**.⁴

השנייה: (עי' במשך חכמה) בחודש **האביב** התבואה מגיעה לגמר בישולה, שלב שבו ניתן לזרעה ולהפיק ממנה תבואה אחרת, ובכך היא נקראת **אב**; או, בדקות יותר, השבולת עצמה היא בבחינת **אב** לגרעינים שבה. לכן החודש שבו שלב זה מתרחש נקרא **אביב**.

השלישית: בחודש **האביב**, השעורה **באִיָּה** (כלשון רש"י לעיל). כלומר, היא עדיין מחוברת **לאב** שלה (כלומר למקור שלה), באופן של **אִיָּה הנחל** [בהמשך, היא תתייבש ותתפורר, וע"י כן היא תיפרד ממקורה].

היוצא משלשת ההוראות הללו הוא שמצד אחד, **האביב** מורה על **האב**, דהיינו על הדבר בגמר גידולו ובשלמותו, ומוכן להוליד בדומה לו. בחינה זו באה לידי ביטוי בשעורה, שהיא מבכרת ומבושלת כל צרכה, עומדת בקשיה, ובה ראשית הקציר (כדברי רש"י מנחות ס"ו). היא הופכת לאב לתבואות אחרות, גשמית (אב לגרעינים, ולזריעה) ורוחנית (בעלותה לקרבן העומר, וכנ"ל).

מצד שני, **אביב** מורה על **אבי הנחל**, כלומר על הפליות במקור, המתלווה בצעירות, ברוך⁵, ובחוסר השלמות. הדבר מתגלה בשאר התבואות שלא ביכרו עדיין, ובייחוד בחיטין, שעליהם כתוב: "והחטה והכסמת לא נכו כי אפילות הנה". בישול החיטה ייגמר בקְרוֹב חג השבועות, שבו ייקרבו שני הלחם העשויים מחיטין, כידוע.

נמצא, ששתי הבחנות נגדיות ומשלמות, מתגלות בחודש אביב. הבחנת ה'ראשית', ה'אבהות' וה'שלמות', המתגלית בשעורים, והבחנה של 'צעירות', 'רוך', 'תלות' ואי שלמות' המתגלית בחיטין ושאר התבואות.

בחינות אלו התבטאו בחודש **האביב**, בעת בה נקראו בני"י "בני בכורי ישראל". כלומר, בחודש האביב הופיעה בגילוי "אבהותו" של הקב"ה, ובחינת "בנים" של ישראל. [ועצם גילוי המושג הזה בעולם, הוא הוא עומק גאולת מצרים].

שתי בחינות אלו [הנקראות בחינות השורש והענפים] רמוזות בשמו של חודש ניסן - **אביב** [לפי שזו היא מדרגתו של הזמן הזה, כנ"ל, ולהלן עוד בס"ד].

ישנם ראשונים (רבינו בחיי ועוד) שמפרשים את מילת **אביב** מלשון **אב י"ב**. והכוונה לרמז על **השורש (אב)**⁶ של **י"ב** השבטים (בחינת **נפש**), ו**י"ב** החודשים (בחינת **זמן**). כלומר, שורש ה**י"ב** נקרא **אביב**.

וכן, בזה"ק⁷ מבואר שאביב רומז על **א' ב' וג' [א' וב' ה' שתי אותיותיו הראשונות, והגימטריא קטנה⁸ של שתי האחרונות (יב) היא ג']**. זהו רמז ל**ג' האבות (אב ג')**, שהם השורש של **י"ב** השבטים.

בבחינה זו, חודש **האביב** הוא בחינת **השורש**, וה**תחילה** של הויית הדבר [בכללות, הוא השורש וה**אב** ל**י"ב**, ובפרטות יותר, בחינת ה**ג'** מתמצעת ביניהם; השורש הוא אב לג', וה**ג'** הם אבות ל**י"ב**].

בחינת **האב** (שב**אב ג'** הנ"ל) היא זו המוזכרת למעלה, בבחינת השעורה שהיא בשלמותה, והיא **ראשית** קצירכם; זו בחינת השורש. ובחינת ה**ג'** (וה**י"ב**) היא בחינת ה'אביב' הנאמר ביחס לחיטים, שעדיין לא הגיעו לשלמותן (**אבי הנחל**) אלא **לשליש** גידולן (בערך). ולא יגמרו אלא בחודש **השלישי**, חודש סיון, שבו חג הקציר; זו בחינת הענפים.

לסיכום: עלו בידנו שתי בחינות באביב: אביב דשעורים (שורש), ואביב דחיטין (ענפים).

■ [מתוך שיעורי שמע בבלביפדיה מחשבה א-ב אבוס, שיעור זה נמסר ביום ד' בחולון ב-20:30, ומשודר בשידור חי של קול הלשון 073.295.1245].

1. וכן הוא ברש"י (מנחות ס"ו), שהמילה **אביב** מורה על ראשית הקציר.
 2. פעמים אחדות נקרא חודש ניסן בתורה בשם **חודש האביב**.
 3. כידוע, ה'ה' והא' מתחלפים זב"ז.
 4. הגמ' דורשת מהפסוק: "שמור את חודש האביב": **תשמור שפסח יהיה בתקופת האביב, ותקופת אביב בחידושו של חודש ניסן**. מכאן המקור לעיבור השנה, כדי שקרבן העומר יהא קרב בזמן של אביב.
 5. היפך ה"עומדת בקשיה" הנאמר על השעורה.
 6. **אב** בגימטריא ג'. רמז לג' אבות, שהם שורש ה"ב שבטים.
 7. הזוהר שם מפרש שחודש ניסן (אביב) [ובכללות, ששת חדשי הקיץ], הוא בבחינת **אור ישר**, וחודש תשרי [ובכללות, כל חדשי החורף], בבחינת **אור חוזר**. הדבר משתקף בשמות החדשים: **אביב** בנוי מאותיות ה**א'** ב' כסדרן (אור ישר). מרישא לסיפא, ובתשרי הן מופיעות בסדר הפוך (אור חוזר) מסיפא לרישא: **ת' ש' ר'**.
 8. **גימטריא קטנה** היא המספר היוצא מצירוף הסיפרות של הגימטריא הרגילה, עד קבלת סיפריה יחידה. לדוגמא: הגימטריא הקטנה של "גימטריא קטנה" היא ה', כ"י ג (3) + י (10) + מ (40) + ט (9) + ר (200) + י (10) + א (1) + ק (100) + ט (9) + ג (5) = 437, ושוב: 14 = 4+3+7, ושוב: 5 = 1+4 (ה).

הגדרת עצם האני

נסביר - אילו כל הכוחות שבתוכי היו נתפסים מכוח ההויה שבקרבי, לא היה צריך לאחד אותם, כי הם הויה אחת. אך מחמת שהמציאות היא שהכוחות שבתוכי חלוקים בכך שהפנימי שבתוכם הוא עצם האני הויה, והחיצוני שבהם הוא אינו עצם האני הוא אמונה, הרי שנצרך כוח לאחד את עצמי בתוכי בין הכוחות החיצוניים לכוח הפנימי.

נסביר עוד ע"י הדוגמא הבאה: יש לאדם כוח זיכרון. אנו מגדירים את זה "אני זוכר". ברם אם רח"ל ינטל ממני כוח הזיכרון, אזי האם אפשר לומר שזה כבר לא אני? הרי ודאי שהאני לא השתנה. וא"כ מוכרח שהזיכרון הוא רובד שכאשר הוא נמצא אני מגדיר אותו כחלק מחלקי האני, אך גם אם הזיכרון ינטל ממני, עדיין האני נשאר אותו אני. לעומת זאת, אם יקחו ממני את עצם האני, אזי אין אני.

הדוגמאות יכולות להיות רבות, לקחנו כאן רק דוגמאות אחדות בלבד.

כוחות הנפש מתפרטים עד אין ספור. אך כוח אחד יש באדם שהוא עצם האני, ושאר הכוחות אינם אלא גלדים על עצם האני, אך הם אינם עצם האני. במילים אחרות בנפש האדם יש שורש אחד, ויש אין ספור ענפים שמתפרטים מהשורש. השורש הוא העצם של האני, הוא כוח ההויה. שאר הכוחות אינם עצם האני, הם אמונה, אני לא תופס אותם מצד שאני תופס את עצם האני.

לדוגמא שוב ביחס לכוח הזיכרון, כאשר שואלים אדם האם אתה זוכר שלפני שנתיים נכנסת לחנות פלונית והמוכר אמר לך כך וכך? הוא עונה 'כן'. שואלים אותו - 'אתה בטוח?', פתאום הוא חושב לעצמו 'רק רגע, נראה לי שכן', הרי שכאן מתלווה האמונה. הרי שהזיכרון הוא לא עצם האני אלא הוא משתמש בכוח הזיכרון, ואפילו אם האירוע הפרטי הזה זכור לו בוודאות, עדיין זה מחמת שהוא מאמין לזיכרון של עצמו.

כוח ההויה שבנפש הוא אחד. שאר כוחות הנפש החיצוניים זולת עצם ההויה הם מכוח האמונה שבתוכי והם רבים מאוד עד אין ספור, מתפרטים לפרטי פרטים עוד ועוד. ואת כל ההתפרטות הזו צריך לחבר ולאחד.

הגדרנו בראשית הדברים שרוב בני האדם יודעים שכוח ההויה קיים, רק שהם לא מחוברים אליו.

הרי **שהשלב הראשון** בעבודה הוא להתחבר לעצם האני. **שלב שני** הוא שהאדם יתחבר מכוח האמונה לכוחות החיצוניים שבו, ולאחר מכן גם לשאר הנבראים שחוצה לו שלהם הוא מודע מכוח אמונה. **שלב שלישי** בא לחבר את אותם כוחות עם הכוח הפנימי שבתוכו, ולאחר מכן לחברו לשאר הנבראים ולבוראם.

נביא כאן דוגמא קיצונית בכדי להבין את הדברים באופן יותר מוחשי, אך גם דוגמאות דקות יותר יכולות להימצא:

ברור שכל אחד מאיתנו שרוי לעיתים במצב שהוא נתון בערבול מחשבותי, מחשבותיו אינם סדורות. זה יכול לקרות בתקופה עמוסה שיש ריבוי מטלות, ומרוב עצים לא רואים את היער, אזי מחשבתו של האדם מתערבבת. זה יכול גם לנובע מבעיות שלא נפתרו, ולא ברור לו איך הוא אמור לפעול, אזי מחשבתו אינו סדורה היא מעורבלת.

איך האדם עושה סדר במחשבתו?

העצה החיצונית הפשוטה לקחת עט ונייר ולהתחיל לרשום, אם ענייניו הם ריבוי מטלות, הוא מתחיל לרשום מה מוטל עליו, ולאחר מכן הוא עושה סדר, מתי עושים את זה מתי את הדבר הבא וכו'. דבר נפלא כמובן.

כמו כן אם הערבול המחשבתי מגיע מכוח ספיקות (ובמקרה זה לא שייך לעשות סדר במעשים). כאן העצה החיצונית היא, לערוך טבלה של צד חיובי וצד שלילי, ואם יש יותר משתי צדדים אז צריך להעמיד לפניו את כל הצדדים האפשריים. ואז מנתחים כל צד וצד מה הסיבה שכן ומה הסיבה שלא. כאשר כל הצדדים יעמדו מול מוח האדם בצורה סדורה, אזי את הערבול המחשבתי הוא כבר עקר.

פתרונות אלו נאמרו במאמר המוסגר, כיון שזה לא נוגע לעצם הנקודה שלנו.

זו עצה חיצונית והיא טובה ואמיתית. ■ [מתוך דע את נפשך פרק ח]

סיפור ולקחו (המשך מעמוד א')

'זה ספר רפואה לכל דבר, הסכת נא ושמעי!'

'יש לי ידיד, פרופסור ג'ונסון מבוסטון. מכיר? ר' יצחק הנהן בשלילה, והפרופסור המשיך. 'טוב, לא משנה, אתה לא בענף שלנו אז איך תכיר. בקיצור, פרופסור ג'ונסון נחשב המאבחן הטוב ביותר באמריקה בתחומו, וכנראה הוא הטוב ביותר בעולם כולו. אנחנו בידידות מאז ימי האוניברסיטה, ובמשך תקופה שהינו יחדיו בישראל, אז למד עברית. עד היום, אנו מדברים ונפגשים מדי פעם, בכנסים בינלאומיים וכדומה.

בקיצור לא אלאה אותך בפרטים, ביום מן הימים אני יושב אתו, והוא מגלה את אוזני כי בעת האחרונה האבחונים שלו מדוייקים יותר משהכיר בעבר. תמיד הוא נחשב למאבחן מומחה מס' 1, ובדיקו לכן הגיעו אליו המקרים הקשים והמסובכים ביותר, ובהם - הצליח להשיג כ-50 אחוזי דיוק באבחון שלו, נתון הנחשב הצלחה גדולה במקרים מסובכים כמו אלה שהוא מתמודד עימם.

אלא, כך סיפר לי ג'ונסון, לאחרונה גילה נוסחה חדשה, שהעלתה את רמת הדיוק שלו באבחונים לסביבות ה-90 אחוז. שמעת? - 90 אחוז! - כמעט צעק הפרופסור, והחווה באצבעו לר' יצחק, מנסה להסביר בתנועות ידיים את גודל ההישג המדובר. 'לא הייתי יכול לכבוש את סקרנותי, ושאלתי אותו כיצד הגיע להישג הרפואי המדהים הזה, שיא עולמי של ממש!'

ואז הוא גילה לי על הספר הזה, 'קדושת עיניים' שמו. הוא הסביר, כי הספר הזה לימד אותו - לראשונה בחייו - עד כמה כוח הראיה הוא המשפיע הגדול ביותר על תפקוד המוח. כי יש מבטים, הסתכלויות וראיות, שפשוט משבשים את יכולת המוח להתמקד, להתרכז, לבחון בצורה המיטבית את מה שנגלה לפניו. אלו הסתכלויות שהתורה אוסרת, מבטים שיהודי חייב להישמר מפניהם, כך ציורתה התורה ורק כך יזכה לשמור על עיניו ומוחו זכים וצלולים, בריאים וטובים!

הספר הזה עוסק במצות שמירת העינים, ומרחיב בידע רב, סיפורים ומקורות, כיצד לשמור על העין מראיות בעייתיות, כיצד לשמור על הראיה צלולה וחדה, כיצד לאפשר למוח לתפקד בצורה המיטבית. פרופסור ג'ונסון רכש את הספר והחל לשמור על העיניים, וראה זה פלא: לא זו בלבד שחש קשר רוחני מתחדש עם בוראו, אלא שאבחוניו השתפרו פלאים, יכולתו לנתח נתונים ולהבין צילומים עלו לאין ערוך, הוא הגיע ל-90 אחוז הצלחה בזכות שמירת העיניים!

בעקבות פרופסור ג'ונסון, הוסיף הרופא לאחר השתהות קצרה, 'רכשתי גם אני את הספר, ואני מקפיד על זמן שבועי קבוע ללמוד בו, כדי להזכירני לשמור על בריאות עיניי וצלילות מוחי, בדרך תורתנו הקדושה. מאז התחלתי בכך, יש עיתונים שאינני קורא בהם, יש מראות שאינני מסתכל עליהם, יש מצבים שאינני נכנס אליהם - הכל כדי לשמור על המוח שלי תפקד כיאות, לאפשר לו לשמש אותי בבריאות איתנה ובאבחנה נכונה לכל החיים!

בגילוי לב, הוסיף הפרופסור בנימה אישית, 'זה לא היה קל. שמירת עיניים דורשת הקרבה, שינוי הרגלים בחיים, בטח לרופא כמוני שמשתתף באירועים שונים, קורא עיתונים ומחקרים, ונפגש עם אנשים מכל הסוגים. אך זה כל כך כדאי לי, ולכן - לא פעם אני נמנע מאירועים ומפגשים שונים, מדלג על עיתונים, מוותר על דברים שספק אם היו מועילים לי, אך בוודאי שהיו מזיקים לעיניי ומוחי הרבה יותר. ומאז - יכולות האבחון וההבנה והדייקנות שלי השתפרו לאין ערוך!

עכשיו אתה מבין מה מחפש הספר הזה כאן? זה לא רק ספר רפואה, זה מפתח לכל ספרי הרפואה. מי שצועד עם העצות והדרכים, ההנחיות והטיפים ששומרים על עיניו - המוח שלו נפתח להבין ולדעת, לאבחן, להחכים, לקלוט! ■ **בברכת שבת שלום, העורך**

כלל צורת עסק התורה

עומק הסוגיא שנתבאר כאן בדברי הנפה"ח, שהאדם צריך לצרף את הפלפולה של תורה עם לב בוער. וא"כ שני חלקי הלימוד: החלק הראשון על מנת לעורר את הלב בוער כהתרגשות לעצמה והחלק השני הוא לעורר ולפתח את נקודת השכל הדק שבדברים.

מצד החלק השני אז העבודה היא ראשית לקרוא את הדברים מה שכתוב פעם, פעמיים, שלוש, לקלוט בנפש את מהלך הדברים. מן הראוי היה לעבור פעם אחת במהירות על כל שער ד' של הנפש החיים על מנת לקבל את ה'למיגרס' לפני ה'ליסבר'. לאחר שעברו במהירות פעם אחת את הכל, עכשיו, כל קטע וקטע שהאדם נכנס לתוכו הוא קורא כמה פעמים, הוא מבין את המשמעות הכללית של הדברים, לאחר מכן הוא מתחיל לדייק בלשונו של הנפש החיים - אנחנו לא מדייקים בלשונו של נפש החיים כמו שאנחנו מדייקים בחומש ואפילו לא כמדרכת ראשונים, אבל דיוק בשיעור מסויים, ומכאן ואילך לאחר שהוא הבין את כללות הדברים ודיוק הדברים - לפתוח את צדדי הדברים, כלומר בכללות מה כתוב כאן וממה הוא בא לאפוקי. מי שיש לו רוחב יותר או מי שרוצה להרחיב את היריעה יותר, הוא יכול לעשות הקבלות מדברי חכמי הדורות ממקומות אחרים. נשתדל בעזר ה' כאשר אנחנו עומדים במקומות שיש מחלוקת יסודית בדברי רבותינו להזכיר אותה, להיכנס לכל פרט ופרט זה כבר יהיה הרחבת השמועה. אפשר להשתמש על מנת להרחיב את השמועה במחברים של דורינו, אבל עוד פעם - ראשית צריך שיהיה צורתא דשמעתתא כללית, צורתא דשמעתתא פרטית כמה פעמים, דיוק דבריו, העמדת הדברים מהו החידוש שהוא בא לאפוקי, וצדדי נקודות הנידון שבדברים. ■ [מתוך קובץ שיעורים על ספר נפש החיים שער ד']

ענבי הגפן בענבי הגפן

נשדר בזאת ברכת מזל טוב לבבית מעומק הלב, עבור ידיד ה' וידיד מוסדותינו, מקרב ליבן של ישראל לאביהן שבשמים, עושה ומעשה עבור התורה והוגיה, מרביץ תורה לעדרים בלוס אנג'לס, הלא הוא ניהו האי גברא רבה ויקירא

הרב יאיר בן משה שליט"א

ומשפחתו הרוממה שיחי'

לרגל יום חתונתם ויום שמחת ליבם

בהכניסם לברית הנישואין את בנם צורבא מרבנן
החתן החשוב דניאל עב"ג הכלה החשובה רחל תחי'
בורא עולם בקנין השלם זה הבנין

צורת לימוד מעשית של הנפה"ח

בכללות ממש, כדי לברר בעזר ה' את הצורה המעשית של הלימוד בספר נפש החיים על מנת שתהיה התועלת הנרצית כמה שיותר צריך להבין ראשית שהלימוד מורכב משלושה חלקים:

- מלימוד של התעוררות ההרגשה הפנימית שבאדם.
 - מלימוד של בירור השכל העמוק והדק - כל אחד לפי ערכו.
 - בהעמדת הדברים מול קומת האדם, בירור האדם היכן הוא נמצא ביחס לאמיתת הדברים שהוא השיג בשכלו.
- א"כ אלו הם שלושת החלקים בצורת הלימוד:
- החלק הראשון - הוא הכח לעורר את האדם להתפעלות, להתרגשות, כמה שתהיה עמוקה יותר, חזקה יותר ותקיפה יותר.
 - החלק השני - זהו הבירור השכלי הדק והעמוק איש לפי ערכו.
 - החלק השלישי - הוא העמדת הדברים מול קומת נפשו של האדם, בירור היכן הוא עומד השתא במדרגתו ביחס לדברים שאותם הוא למד, ולפי זה כמובן העמדת סדר של חיים איך להתקדם ולהגיע למכוון הראוי.
- שני החלקים הראשונים, ידוע עד מאוד שכאשר ר' ישראל חזר וחדש וייסד את הישנות לעמול במוסר, הוא העמיד את הדבר כהעמדה של שני חלקים למעשה בצורת לימוד המוסר: חלק ראשון - ללמוד מתוך התפעלות והתרגשות, והחידוש שלו היה לעשות את זה מתוך קול בוכין שמעורר את האדם והחלק השני של לימוד המוסר - ללמוד את הסוגיות לעומקם, מדברי הפסוקים, חז"ל, ראשונים ואחרונים - כל אחד לפי השגתו. אלו הם שני חלקים של לימוד המוסר שעליו ייסד ר' ישראל את מהלך דבריו בכלל לימוד המוסר. זה נאמר בכלל לימוד המוסר, אבל לעניינינו השתא בפרט שאנחנו עוסקים בסוגיא של נפש החיים שער ד', לעורר ולברר את חובת האדם בעולמו שיעיקרה היא עמל התורה - גם שם נאמרו שני החלקים הללו: החלק האחד כנגד החיסרון שנתבאר בדברי הנפה"ח שהדורות הראשונים היה ליבם בוער בקרבם והשתא בדורות הללו יש רק פלפולה של תורה והלב בוער הלך ונחלש ונעלם - לשם הנקודה הזו ראשית צריך שהאדם בחלק מהלימוד ודייקא בחלק מהלימוד ילמד את הדברים באופן של התעוררות, זו יכולה להיות צורת לימוד של התעוררות פנימית, אבל כחלק ממהלך הדברים כמו שהוזכרו בדברי ר' ישראל שההתעוררות באה גם באופן של השמעת הקול, כל אחד לפי צורתו והבנתו, אבל להיות איש בין האנשים ולא שונה בין האנשים. החלק הראשון א"כ הוא לימוד של הדבר ממקום של לב לעצמו - התעוררות לעצמה, ממקום שהוא מוציא את הדברים בקולו לחוץ וזה גורם לו לעורר את עצמו, אבל זו צורת לימוד של התעוררות.

החלק השני של הלימוד הוא החלק של העיון הדק שהוא בירור של שכל - שזה

שאלות ותשובות

שאלה:

דורנו זה משופע בבעיות נפש שונות ומגוונות כגון כפייתיות, חרדות ושאר מרעין בישין.
ממה נובע שורש הדבר, ומה תיקונו?

תשובה:

בעיות נפשיות נובעות מקלקול המידות. והנה ענין המידות מחולקות לשני חלקים. פנימיות המידות וחיצוניות המידות. פנימיות המידות קלקולו הוא במדמה

ותיקונו הוא בדעת. חיצוניות המידות תיקונו הוא לפי כל מידה ומידה [וכל מה שהאריכו הספרים בעניני תיקון מידות פרטיות, כגון גאווה כעס תאוה וכו', לא דברו כי אם על חיצוניות המידות. כי בחיצוניות נראה שיש כאן כמה מידות וכמה בעיות שונות ומגוונות, בעוד שבשורש אין כאן כי אם נקודת קלקול אחת שורשית].

שאלות בכל תחומי החיים יתקבלו בכתובת: rav@bilvavi.net

להצטרף לרשימת העלון מדי שבוע ע"י אימייל subscribe@bilvavi.net

שיעורי "בלבבי" מופיעים ב"קול הלשון" בארץ 073.295.1245 | USA 718.395.2440

לעורך ובכל ענייני העלון: parsha@bilvavi.net | לקחת חסות עבור עלון שבועי: sponsor@bilvavi.net

רכישת ספרי הרב: ספרי אברמוביץ - משלוח ברחבי העולם 03.578.2270 | מייל: avi@moshebooks.com

ספרי מאה שערים רח' מאה שערים 15, ירושלים 02.502.2567 | ספרי אברמוביץ רח' קוטלר 5 בני ברק 03.579.3829